

**Tast European Scientific Journal (Warsaw, Poland). – 2017. – №1 (17),
part 2. – С. 9-12.**

Tereshenko Natalya Kherson state university

senior lecturer faculty of culture and arts

E-mail: ntereshenko@gmail.com

Implementation of systematic aesthetic education of high school students in dance activities process

The article considers the need for systematic aesthetic education of high school students in the learning process and the impact of the ballroom dance choreography on aesthetic education of high school age children

Keywords: choreography, ballroom dance, aesthetic education.

Терешенко Наталя Віталіївна, Херсонський державний університет

старший викладач, факультет культури і мистецтв

E-mail: ntereshenko@gmail.com

Системність естетичного виховання старшокласників у процесі танцювальної діяльності

В статті розглядається необхідність системності естетичного виховання старшокласників в процесі навчання хореографії та вплив бального танцю на естетичну вихованість дітей старшого шкільного віку.

Ключові слова: хореографія, бальний танець, естетичне виховання.

Естетичне виховання є невід'ємною складовою формування особистості й виступає його кінцевою метою. З огляду на це, метою естетичного виховання в сучасних умовах є формування гармонійної особистості з високим культурним

потенціалом, розвиненим почуттям прекрасного, тому з-поміж дієвих засобів естетичного виховання (театр, музика, кіно) ефективним є мистецтво танцю, як складова підсистеми цілісного педагогічного процесу. Заняття танцем є підмурівком мети естетичного виховання. Ця мета передбачає розв'язання комплексу взаємопов'язаних між собою завдань, серед яких превалюють основи художньо і духовно розвиненої особистості в умовах безперервного естетичного виховання у сфері танцювальної діяльності. Значущість занять хореографією пояснюється тим, що танок за своєю природою є інтегрованим видом мистецтва, котрий поєднує в собі духовно-культурний та тілесно-культурний компоненти, гармонія яких впливає на різнобічний розвиток.

Теоретики хореографічної педагогіки (Н.Базарова, Д.Базела, Д.Бернадська, Г.Боримська, В.Волчукова, І.Дубник, Е.Конорова, Т.Осадців, Л.Цветкова, Ю.Соколовський, Л.Савчин) вважають, що прилучення дитини до танцювального мистецтва важливе для її духовного розвитку, формує необхідні моральні якості та розкриває творчий потенціал.

Метою статті розкрити значення системності естетичного виховання старшокласників засобами хореографії та бальної хореографії зокрема.

Системність естетичного виховання, використовуючи різноманітні форми роботи із старшокласниками є важливим компонентом процесу танцювальної діяльності. Як систему можна розглядати будь-яку пізнавальну діяльність, а її складовими будуть сам суб'єкт пізнання (особистість), процес пізнання, продукт пізнання, мета пізнання, умови, в яких вона перебігає тощо. У свою чергу складові системи – підсистеми – можна розглядати як самостійні системи [2, с.305].

Системність специфіки занять з дитячим танцювальним колективом полягає, насамперед, в невеликій кількості годин. Тому для повноцінного й гармонійного танцювального розвитку учасників необхідно засвоїти не лише певні рухи і форми бальної хореографії, а й складові естетичної комунікації, що у комплексі системи складає виховний процес. Якщо у фаховому навчанні (училище) наявні окремі

уроки, на яких вивчають класичний, народний, історико-побутовий танці, відведено години на репетиції і постановчу роботу, то в умовах позашкільної роботи з дитячим хореографічним колективом цей комплекс доводиться вивчати на кількох заняттях. Тому логіка занять, його цілісність і системність, поєднання практичних занять та репетицій з постановочною роботою, короткими діалогами про танцювальне мистецтво цілком залежать від творчого підходу й досвіду керівника. Аби не позбутися орієнтиру у цьому непростому процесі, керівникові доцільно виходити з необхідності:

- танцювального і естетичного виховання старшокласників із врахуванням їх вікових можливостей, потреб та інтересів;

- усвідомлення мети й завдань роботи танцювального колективу, зв'язку уроку з репертуарною політикою (упровадження вивчених рухів у художню танцювальну образність).

Досвід нашої роботи та керівників танцювальних колективів свідчать, що короткі дискусії про мистецтво бального танцю і бесіди про його історію заохочують працездатність школярів, розвивають інтерес до мистецтва бальної хореографії, спрямовують зацікавлення та допитливість старшокласників у потік самостійної роботи (збирання інформації й матеріалів про бальний танець, перегляд танцювально-пізнавальних передач по телебаченню і т.д.). Принцип системності має здатність реалізуватися на провідних етапах естетичного виховання та розвитку умінь, знань, навичок. Так, на першому (основному) етапі хореограф-педагог ставить перед собою завдання сформувати в учасників основи грамотності, яка конкретно виражається у правильній поставі корпусу, ніг, рук, голови, у дотриманні танцювальної осанки в рухах, близьких практиці старшокласників – крок, біг, стрибок. Одночасно ставиться завдання ознайомити учнів з провідними музичними трендами, елементами музичного відтворення пластики бального танцю, співвідношенням рухів з ритмом, мелодією й характером музики. Учасники повинні практикуватися і в створенні певних

танцювальних образів, що в подальшому розвиває узагальнене поняття м'якості, легкості, гордовитості та ін. На певному етапі занять хореограф-педагог знайомить старшокласників з вітчизняною національною музикою та її зв'язком із бальним танцем у межах опрацьованого репертуару.

В 50-60-тих роках ХХ століття були спроби включити танець в загальноосвітню систему. Чимало авторів (Т. Громов, Є. Конорова, О. Кузнєцов, В.Окунєва, В. Светинська) опрацювали програми по хореографії та видали методичні посібники. Проте їх намагання не дали позитивних результатів.

По-перше, відбулося роз'єднання науки та мистецтва, завдання навчання стали відокремлюватися від виховного компонента, поділивши сферу впливу на обов'язкове, стандартне навчання і допоміжне, культурно-освітнє.

По-друге, в загальноосвітню школу були перенесені принципи і прийоми професійного хореографічного мистецтва, що виявилось малоефективним в роботі із школярами.

По-третє, в авторських концепціях естетичного виховання (В.Бутенко, М.Каган, Є.Крупник, З.Морозова, С.Раппопорт), в яких чітко простежувалася концепція сукупності різноманітних видів художньої діяльності (музика, література, театр), не враховувалися можливості танцювального мистецтва у формуванні естетичної культури школярів.

Так, Б.Неменський у своїх дослідженнях акцентував увагу на необхідності комплексного підходу в естетичному вихованні школярів: цілісність та єдність усіх форм естетичної дії і освіти в школі. Автор підкреслював, що взаємодія мистецтв (література, музика, театр, образотворче) можуть бути основою для створення усього різноманітного спектру проблем. Відтак, лише за умови використання цих видів мистецтв можливий естетичний розвиток особистості. Слід зазначити, що в даній концепції не згадується танець і, відповідно, його виховні можливості не розкриваються [3].

Із вищезазначеного можна зробити висновок, що танцювальне мистецтво донедавна не було застосоване в шкільній практиці. Проте, поширення набула сфера позашкільної хореографічної діяльності: танцювальні гуртки, студії, ансамблі. Здебільшого, самодіяльні танцювальні колективи зорієнтовані на підготовку танцівників для участі в концертній діяльності, формування відповідного репертуару. Основне завдання танцювальних колективів полягає у формуванні естетичної культури школярів. Сучасні педагоги-хореографи враховують вікові особливості школярів та їх психофізичну специфіку. Особливо це стосується спортивно-бального танцю, оскільки це не лише жанр танцювального мистецтва, а й самостійний вид спорту.

У науковому дослідженні Л.Богомолової превалює думка, що в танцювальних колективах, студіях, ансамблях спортивно-бального танцю особливо яскраво виражені риси змагання, бажання досягнути найкращого результату за будь-яку ціну, що витісняє сам процес формування естетичної культури школярів [1].

Авторська концепція щодо означеного питання полягає у пропозиції щодо упровадження дисципліни «хореографія» в навчально-виховний процес загальноосвітніх закладів освіти. Тобто, естетичне виховання передбачає виокремлення бального танцю у площині не лише відповідної стилістики та набуття знань і умінь. Обрання саме бального танцю не є випадковим. Це можна обґрунтувати на прикладі історико-мистецького чинника. З 80-их років ХХ століття було зняте «вето» з бального танцю – він був визнаний в країні і в процесі розвитку став одним із популярних і затребуваних спрямувань танцювального мистецтва. Тому у педагогів та хореографів з'явилася нагода усестороннього дослідження бального танцю і його впровадження у практику засобів естетичного виховання. Позаяк, бальний танець, у порівнянні з іншими жанрами хореографічного мистецтва, доступніший в освоєнні та вивченні. До прикладу, в класичному танці від виконавця вимагається цілком відмінна технічна підготовка (вправи біля станка, на середині зали), певні антропометричні дані і фізичні якості

(зріст, вага, виворітність ніг, осанка, стрибучість). Мова класичного танцю для школяра дещо незрозуміла і важка у виконанні.

Недостатню увагу старшокласників привертає і народно-сценічний танець. Хоча саме цей жанр розвиває обґрунтовані емоційні почуття, ознайомлює з культурою різних народів, проте не враховує сучасних змін в танцювальних зацікавленнях школярів. Перевагу надають спортивно-бальному танцю завдяки його «зрозумілості». Простота бального танцю сприяє естетичному вихованню старшокласників та включенню його, танцю, в простір естетичної діяльності. З огляду на це, пластика бального танцю емоційно насичена, що уможливорює танцівникам продемонструвати у русі широкий діапазон почуттів: радість, любов, ніжність, ревнивість. Це сприяє формуванню емоційно-почуттєвої сфери, естетичного смаку, краси рухів і жестів. А ще, бальний танець демократичний і доступний у освоєнні учасниками будь-якої вікової категорії. На відміну від інших танцювальних жанрів, уміння і навички танцювання можуть реалізовуватися школярами не лише під час конкурсів, концертів, фестивалів, але і у повсякденні. Тобто молодіжні вечірки, дискотеки та інші форми розваги є однією із засобів формування естетичної вихованості старшокласників.

Застосування бального танцю як засобу естетичної вихованості старшокласників має особливо важливе значення, оскільки має здатність формувати образне сприйняття, естетичний смак, сприяти до самостійної естетичної діяльності та підвищення рівня культури міжособистісних стосунків. Звісно, систематичні заняття бальним танцем старшокласниками уможливають максимально вагомі чинники в естетичному вихованні.

Виконання латиноамериканських танців, враховуючи вікові особливості, сприяють образному осмисленню вільної композиції, де рухи і фігури не мають визначеної фіксації та послідовного, чіткого виконання у порівнянні з бальним танцем. Тому теоретичне і практичне засвоєння «латини» формує розвиток ініціативи, творчого підходу, самостійності в естетичному розвитку [4].

Танцювання латиноамериканської програми здатне формувати почуття міри і естетичного смаку. Специфіка цих танців у надзвичайно синкопованому рухові та виразно активної амплітуди стегон. При цьому важливо, щоб елегантний рух стегон не перетворювався у вульгаризоване вихляння.

Відтак, освоєння латиноамериканської програми виховує здатність самостійного судження на основі естетичних поглядів. Провідним методичним елементом цієї групи танців є ритм, а основою виразності – ритмопластика рухів. Ритмічний рисунок латиноамериканської програми надзвичайно розмаїтий та оригінальний. Це дає можливість танцівникам через чіткість рухів, жестів, міміки, окреслити широкий діапазон почуттів, емоцій, настрою в «Румбі» - чуттєвість, ніжність, сум; в «Ча-ча-ча» - радість, кокетливість; в «Самбі» - експресію; в «Джайві» - безтурботність, втіху.

Таким чином, заняття латиноамериканськими танцями впливають на ступінь розвитку естетичних почуттів і емоцій, естетичного смаку, естетичних знань і естетичної діяльності.

Уся танцювальна культура передбачає музичне оформлення. Так, музика є провідним елементом танців європейського походження, саме вона керує танцювальними рухами, визначає їх характер та виразність. Наприклад, романтику, м'якість, таємничість передаються широкими і плавними рухами «Повільного вальсу». Основою характеру європейських танців є взаємовідношення танцюючої пари, їх виразні рухи, жести, міміка. Легкість та динаміка танцю «Швидкий Фокстрот» побудований на невисоких стрибках та схрещуванні ніг. Малюнок цього танцю може бути представлений як утаємничена гра танцюючих, де вони чередують енергійні кроки і повороти з раптовими зупинками, паузами, під час яких танцівники розхитуються в ритм музики [4]. Ця особливість європейських танців сприяє розвитку у старшокласників артистичних здібностей – компоненту, що визначає рівень виконавської танцювальної

майстерності. Тому парне виконання є однією із здатностей бального танцю в естетичному вихованні старшокласників.

Опрацьовуючи зміст матеріалу для реалізації авторської програми ми керувалися принципами гуманізму, прородовідповідності, емоційного насичення, симпатії.

Заняття бальним танцем передбачають естетичне оформлення не лише приміщення, в якому відбуваються заняття, але і зовнішній вигляд танцівників. Неохайність у вбранні зводять нанівець усі зусилля по естетичному оформленню занять. Тому вихованці приходять на заняття в спеціальному танцювальному взутті і одязі, що призначені для цих занять. Окрім того, окрема форма для занять має дисциплінуюче значення. Наприклад, хлопчики у світлих сорочках, краватках та відпрасованих брюках не сядуть навпочіпки чи на підлогу, що є звичною поведінкою для старшокласників.

Отже, спільна танцювальна діяльність сприяє формуванню умінь взаємодіяти і взаємовпливати; зміні відносин між партнерами по танцю, росту комунікативної компетентності, оптимізації міжособистісних стосунків, що підвищує рівень культурного розвитку вихованців взагалі і одного із основних компонентів естетичної вихованості – художньо-естетичної діяльності.

Список література:

1. Богомолова Л. В. Формирование эстетической культуры подростков на занятиях хореографией: Дис. ... канд. пед. наук . Москва, 1998. – 177 с.
2. Гончаренко Семен. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Неменский Б.М. Мудрость красоты: о проблемах эстетического воспитания. Кн. для учителя. 2-е издание . – М.: Просвещение, 1987. – 225с.

4. Регаццони Г., Росси А. М., Маджони А. Латиноамериканские танцы: Пер.с фр. М.: БММ АО, 2001. – 192с.